

FABLAB.HR

UDRUGA ZA PROMOCIJU DIGITALNE FABRIKACIJE

PRVI HRVATSKI FABLAB · OSN. 2013.

Hrvatski doprinos europskoj renesansi

Izgradnja lokalnih ekosustava koji uravnotežuju Europu — od grada do udaljenog otoka.

MASTER PUBLIKACIJA · 2026.

**Nismo tehnološka organizacija koja čini društveno dobro —
društvena smo organizacija kojoj je tehnologija alat.**

Nismo tehnološka organizacija koja usput čini društveno dobro. Mi smo društvena organizacija kojoj je tehnologija alat.

Više od desetljeća FabLab Zagreb djeluje iz jednog uvjerenja: da sve veći jaz između onih koji mogu pristupiti novoj tehnologiji i onih koji ne mogu nije nuspojava napretka koju treba tolerirati — to je oblik siromaštva sam po sebi.

Zatvaranje tog jaza društvena je obveza. Alati digitalne fabrikacije — 3D pisači, laserski rezači, kod i samopouzdanje za njihovu upotrebu — nisu pogodnost za već povezane. Oni su društvena infrastruktura, jednako temeljna za budućnost zajednice kao škola ili knjižnica, i pripadaju onima kojima su najpotrebniji.

TRI TVRDNJE OVOGA DOKUMENTA

01 Jaz je strukturni — i zatvoriv

Pristup tehnologiji danas određuje tko oblikuje budućnost, a tko je tek prima. Pokazujemo djelotvornu metodu za sužavanje tog jaza, od gradske četvrti do udaljenog otoka.

02 Periferija je laboratorij, a ne teret

Hrvatska geografija sažima europsko stanje na malom teritoriju. Ono što se ovdje dokaže — u reaktiviranim školama, tvornicama i bolnicama — čitljivo je diljem Mediterana i šire.

03 Povjerenje se može učiniti provjerljivim

Tražimo od Europe da vjeruje lokalnim akterima — i donosimo instrument koji to povjerenje čini provjerljivim, izgrađen unutar sektora i već pilotiran.

DOKUMENT NA PRVI POGLED

Dijelovi I–II • Okvir i tko smo

LOKALNI EKOSUSTAVI • DIGITALNO SIROMAŠTVO • DVANAEST GODINA DOSEGA

Dio III • Model i dva konteksta

PEOPLE • PLACES • POLICY – URBANO ↔ RURALNO I UDALJENO

Dijelovi IV–V • People i Places

DFA I APLIKACIJA • ČETIRI REAKTIVIRANE LOKACIJE

Dio VI • Mediteran

ADRIATIC GREENLAB • MREŽA • REWEAVE

Dijelovi VII–VIII • Policy i dokaz

PREPOZNATI • POVJERITI • PROVJERITI – I ONO UČINJENO

KAKO ČITATI OVAJ DOKUMENT

Jedan argument, ispričan redom: zašto lokalni ekosustavi (okvir) — gdje se grade (dva konteksta) — koga osnažuju (People) — gdje se to događa (Places) — i kako traje (Policy). Zatim dokaz koji pokazuje da to već činimo.

Stvaranje lokalnih ekosustava

Snaga Europe oduvijek je bila u raznolikosti njezinih mjesta. Ipak, ta ista geografija danas nosi sve veću neravnotežu — prilike se koncentriraju u nekolicini gustih urbanih središta, dok otoci, ruralne regije i mali gradovi gube ljude, usluge i samopouzdanje. Naš odgovor nije program isporučen tim mjestima, nego ekosustavi izrasli unutar njih.

Lokalni ekosustav, kako ga mi gradimo, spaja tri stvari koje se obično financiraju odvojeno: ljude sa samopouzdanjem i vještinom za stvaranje; fizičko mjesto — najčešće reaktiviranu javnu zgradu — gdje se ta sposobnost može uvježbavati i dijeliti; te politike koje pristup čine trajnim izvan pojedinog projektnog ciklusa.

Udaljenost između europskih središta i njezinih rubova nije samo ekonomska. To je udaljenost u sposobnosti — u tome tko smije zamišljati, prototipirati i oblikovati tehnologije koje će odrediti nadolazeća desetljeća. Kada

pristup ovisi o tome gdje ste rođeni ili što si možete priuštiti, jaz više nije osoban. On je strukturni. Nazivamo ga jasno: digitalno siromaštvo — oblik siromaštva sam po sebi, vrijedan izravne borbe.

Ostavljen bez odgovora, jaz se umnožava. Zajednice koje ne mogu sudjelovati u oblikovanju tehnologije postaju ovisne o njezinu primanju — a ovisnost ubrzava upravo ono iseljavanje i gubitak samopouzdanja koji su jaz i stvorili. Trošak nedjelovanja raste sa svakom školskom generacijom koja prođe bez pristupa.

NARATIV, U ČETIRI KORAKA

01

Ljudi se mogu osnažiti

Naša akademija i njezina aplikacija to već čine — svakodnevno, mjerljivo i na daljinu: kreativno samopouzdanje izgrađeno od najmlađeg učenika do ministarskog tima.

02

Ali sposobnost treba mjesto

Bez infrastrukture, sposobnost se nema gdje umnožavati — i rizik nejednakosti i siromaštva neće se smanjiti. U udaljenim i ruralnim područjima tržište to mjesto nikada neće samo osigurati.

03

Zato je infrastruktura društvena obveza

Otvoren pristup alatima stvaranja mora se shvatiti onako kako je Europa nekoć shvaćala škole i knjižnice — kao nešto što zajednici pripada, a ne što ona kupuje.

04

I zato su potrebne politike

Samo politika čini pristup trajnim izvan projektnog ciklusa. People, zatim Places, zatim Policy — jedan narativ, a ne tri programa.

PREMISA

Kada pristup tehnologiji ovisi o tome gdje ste rođeni ili što si možete priuštiti, zatvaranje jaza nije milostinja. To je društvena obveza — a sredstvo zatvaranja jest infrastruktura.

Neravnoteže koje želimo suziti

Kohezija se obično mjeri transferima i ulaganjem u infrastrukturu. Predlažemo dopunsku leću: raspodjelu kreativne i tehnološke moći djelovanja. Po toj mjeri, četiri europska jaza teku usporedno — ne četiri problema, nego jedan, viđen s četiri strane.

JAZ U MJESTU

Središta naspram rubova

Gusta urbana središta naspram otoka te ruralnih i udaljenih regija koje je povijest zaobišla. Hrvatska je prije stoljeća imala 100 naseljenih otoka; danas ih je manje od 50. Svaka zatvorena škola i ispražnjeno selo sposobnost je koju Europa gubi.

JAZ U GEOGRAFIJI

Sjever ↔ jug i zapad ↔ istok

U razvoju i BDP-u po stanovniku europska se karta cijepa duž dviju osi istodobno: razvijeni sjever uz mediteranski jug, i zapadna jezgra uz istok koji još konvergira dva desetljeća nakon proširenja. Hrvatska leži na sjecištu obiju — a njezin vlastiti istok, slavonska nizina, zrcali kontinentalni obrazac.

JAZ U SREDSTVIMA

Oni koji si mogu priuštiti pristup — i oni koji ne mogu

Profesionalni 3D pisac stoji koliko mjesečna plaća; samopouzdanje za njegovu upotrebu stoji zajednicu koja vam pokaže kako. Kada je pristup naplaćen privatno, on staje na kućnom proračunu.

JAZ MEĐU GENERACIJAMA

Vješti naspram zaostavljenih

Umirovljenici, radnici u opadajućim industrijama, svatko čije obrazovanje prethodi digitalnom zaokretu i tko nikada nije pozvan natrag — zaostavljeni ne zbog sposobnosti, nego zbog izostanka otvorenih vrata.

Ovo nisu odvojeni problemi, nego jedan: udaljenost između onih koji oblikuju tehnološke budućnosti i onih koji ih tek primaju. Mreža otvorenih, uključivih inovacijskih prostora — koja provodi jednu zajedničku metodu — izravan je instrument za sužavanje sva četiri odjednom.

GDJE SE SVAKI JAZ RJEŠAVA U OVOM DOKUMENTU

Jaz u mjestu	PLACES • ČETIRI REAKTIVIRANE LOKACIJE, OD PRIJESTOLNICE DO OTOKA • DIO V
Jaz u geografiji	MEDITERANSKA DIMENZIJA • AGL → BAZEN • DIO VI
Jaz u sredstvima	PEOPLE • OTVOREN PRISTUP, BESPLATAN U TRENUTKU ZNATIŽELJE • DIO IV
Jaz među generacijama	PEOPLE • MEĐUGENERACIJSKA METODA, OD UČENIKA DO UMIROVLJENIKA • DIO IV

JEDNA UDALJENOST, ČETIRI LICA

Ovi se jazovi ne zatvaraju samo transferima. Zatvaraju se ondje gdje osoba može ući u otvorenu radionicu, gdje joj pokažu alat, i otići sa samopouzdanjem da se vrati — s koje god strane kojega god jaza krenula.

Dvanaest godina stvaranja učinka — mjereno dosegom

U Zagrebu su se 2013. otvorila vrata prvog hrvatskog FabLaba. Ono što je počelo kao mali prostor sa šačicom strojeva izraslo je u jedno od najprepoznatljivijih čvorišta makerske i inovacijske scene u ovom dijelu Europe. Njegovo se ključno pitanje nikada nije promijenilo: tko ostaje zapostavljen kada se tehnologija kreće brzo, i što se tu može učiniti?

Ideja je bila varljivo jednostavna i tiho radikalna: staviti alate digitalne fabrikacije — 3D pisače, laserske rezače, CNC strojeve — u ruke svakome, ne samo inženjerima i tvrtkama koje su si mogle priuštiti vlastitu opremu. Dijete koje prvi put oblikuje ideju na 3D pisaču, umirovljenik koji uči lasersko rezanje, poduzetnik koji prototipira prije nego što riskira ušteđevinu — u našim je očima to isti čin: demokratizacija znanja nekoć zaključanog iza vrata sveučilišta i korporacija.

Kroz više od desetljeća ovo je iz jedne prostorije izraslo u organizaciju koja djeluje na tri razine istodobno — na terenu sa školama i zajednicama diljem zemlje, na institucionalnoj razini sa sveučilištima i gradskim upravama te na europskoj razini kroz konzorcije programa Obzor Europa, Interreg i Erasmus. Laboratorij se mjeri, iznad svega, prema tome koga doseže.

30.000+

DOSEGNUTO DJECE

100+

POSJEĆENIH ŠKOLA

850+

NASTAVNIKA I ODGAJATELJA

15
FINANCIRANIH PROJEKATA • 8
MEĐUNAR. • 7 NACIONALNIH
4
POKRENUTIH STRATEŠKIH
INICIJATIVA
6

ČLANSTAVA U MREŽAMA

ČETIRI INICIJATIVE KOJE SMO POKRENULI

Designing the Future Academy

METODA • KURIKUL • APLIKACIJA — UŽIVO NA APP.DFA.FABLAB.HR

Adriatic GreenLab

OTOČNI ŽIVI LABORATORIJ • NACIONALNA INICIJATIVA OD 2020.

Mediterranean Makers Initiative

MANIFEST PREDSTAVLJEN U ZAGREBU • PROSINAC 2025.

People • Places • Policy

STRATEŠKI OKVIR OVOGA DOKUMENTA • 2026.

OSNOVAN 1. OŽUJKA 2013. • SUSTAVNA PODRŠKA OD 2024.

Korisnik Tematske sustavne podrške za „STEM kao pokretač razvoja” — Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.

People • Places • Policy (Ljudi • Mjesta • Politika)

Sve što radimo organizira se oko triju slojeva koji se međusobno hrane. To nisu tri odvojena programa — to je jedan argument, viđen s tri strane: koga osnažujemo, gdje stvaraju i kako to činimo trajnim.

SPOSOBNOST

People

Jačati kreativno samopouzdanje i praktičnu vještinu, s namjernom prednošću za one najudaljenije od pristupa — po udaljenosti, dobi, prihodu ili sposobnosti. Tehnologija je alat; ljudski kapacitet je cilj.

INFRASTRUKTURA

Places

Pretvoriti napuštenu i nedovoljno iskorištenu baštinu u otvorene, uključive prostore gdje se susreću znanje, vještine i generacije — čitajući prazne zgrade ne kao teret održavanja, nego kao društveni zahtjev.

OBVEZA

Policy

Demokratski pristup tehnologiji tretirati kao zajedničku europsku infrastrukturu — uvjet kohezije, a ne nagradu za nju — i taj pristup učiniti odgovornim iznutra.

KAKO KRUG TEČE

Ono što se nauči na terenu — u radionici, s razredom, u selu — hrani se prema gore u kurikule, alate i institucionalna partnerstva. Ono što se osvoji na razini politike — financiranje, legitimitet, priznanje — vraća se dolje na teren kao novi prostori, novi programi i novi doseg. Većina organizacija bira jednu razinu i ostaje na njoj; mi već više od desetljeća inzistiramo na radu na sve tri istodobno, jer je svaka slabija bez ostalih.

Isto se načelo pojavljuje na svakoj razini. Participativno, transparentno odlučivanje koje prakticiramo u fizičkoj radionici ugrađeno je u digitalne alate koje razvijamo za škole i timove. Model lokalnog ekosustava ispitan u Zagrebu putuje na jadranske otoke i dalje na baštinske lokalitete diljem Mediterana. Ideje se ne propisuju drugima — najprije se prakticiraju u vlastitom radu.

CRVENA NIT

Tehnologija je alat, a ne cilj. Inovacija počinje razumijevanjem ljudi — i tek tada stavljanjem tehnologije u službu općeg dobra. Zato otvaramo siromaštvom i nejednakošću, a ne strojevima — i zato strojevi ipak jesu važni.

Jedna metoda, dva osnovna konteksta

Lokalni ekosustavi ne grade se apstraktno. Uzgajaju se u dvama bitno različitim početnim uvjetima — a malen hrvatski teritorij sadrži ih sve, dovoljno blizu da se istražuju i uspoređuju.

Zašto jedna metoda, a ne nekoliko? Zato što je razlika između grada i otoka razlika u početnim uvjetima, a ne u onome što ljudi trebaju. Oboje trebaju kreativno samopouzdanje, mjesto za njegovu praksu i politike koje pristup čine trajnim — a svaki kontekst uči metodu nečemu što ostali ne mogu: grad natjecanju za pažnju, nizina radu s industrijom u padu, planine djelovanju gotovo bez ikoga, otoci autonomiji. Zajednički instrument znači da svaka lekcija naučena u jednom kontekstu odmah jača drugi.

EUROPSKI LABORATORIJ

Hrvatska geografija sažima europsko stanje na malom teritoriju — prijestolnička regija uz depopulirajuće otoke, nizine i planine, razvijeni sjever uz zapostavljeni jug. Ne predstavljamo Hrvatsku kao europsku periferiju. Nudimo je kao europski laboratorij.

Osnaživanje onih najudaljenijih od pristupa

Budućnost će oblikovati ljudi koji se mogu suočiti s problemima koje nitko prije nije riješio. Designing the Future Academy (DFA) gradi upravo taj kapacitet — kreativnost, kreativno samopouzdanje i osobno osnaživanje — i čini ga dostupnim onima kojima je najpotrebniji.

ŠTO ZA NAS ZNAČI „MANJE POVLAŠTEN“

GEOGRAFIJA

Otoci, ruralne i udaljene zajednice.

EKONOMIJA

Tehnologija skuplja od dosega.

DOB

Odsječenost od novih alata.

SPOSOBNOST

Tjelesna sposobnost i potrebe pristupačnosti.

ŠTO DFA GRADI

01

Kreativnost

02

Kreativno samopouzdanje

03

Osobno osnaživanje

04

Spremnost za budućnost

METODA • DIZAJNERSKO RAZMIŠLJANJE, UVJEŽBAVANO SVAKODNEVNO

U svojoj je srži DFA dizajnersko razmišljanje (design thinking), strukturirano kao petofazno putovanje primijenjeno na stvarne izazove usidrene u UN-ove ciljeve održivog razvoja (SDG) — istraživane kroz digitalne vještine, prototipiranje i dizajn, kružno gospodarstvo i nove materijale.

01

Empatija

Uđite u cipele dionika.

02

Definiranje

Uokvirite stvarni problem.

03

Ideacija

Stvorite mnogo opcija.

04

Prototip

Učinite ideju opipljivom.

05

Testiranje

Učite i iterirajte.

Zašto baš kreativno samopouzdanje? Zato što vještine stare, ali sposobnost suočavanja s nepoznatim problemom ne stari. Osoba koja je uvježbala putovanje od empatije do testiranog prototipa nosi tu sposobnost u svaki posao, svaku ulogu u zajednici i svaku krizu — dugo nakon što je bilo koji određeni softver ili stroj zastario.

CRVENA NIT

Tehnologija je alat, a ne cilj. Inovacija počinje razumijevanjem ljudi — i tek tada stavljanjem tehnologije u službu općeg dobra.

Ne pilot koji nestaje — platforma koja raste

DFA aplikacija — uživo na app.dfa.fablab.hr — donosi metodu u svakodnevnu praksu, oko deset minuta na dan. Korisnici zauzimaju perspektivu stvarnog dionika pogođenog izazovom, vođeni AI mentorom i motivirani napretkom, nizovima i budžetima. To je infrastruktura, a ne projekt koji nestaje kada financiranje prestane.

TRI SPECIJALIZIRANA KONTEKSTA

CIVILNO DRUŠTVO

Community

Vođene SDG radionice za lokalne skupine i civilno društvo. Sudionici istražuju jedan lokalni izazov iz mnogih perspektiva dionika i vide međusobne doprinose.

ŠKOLE • OD NAJMLAĐIH

Class

Za škole od osnovne razine naviše: nasumični timovi koji razbijaju klike, i dvorazinsko natjecanje između timova i između razreda — jer počinje s najmlađima.

TVRTKE • INSTITUCIJE • MINISTARSTVA

Org

Kolege rade u miješanim timovima kako bi izgradili jedno zajedničko rješenje kroz pet faza — participativno odlučivanje uvijek na stvarnim strateškim izazovima.

JEDNA METODA • TRI SLOJA

Sloj 01 — Kurikul

STRUKTURIRANO PUTOVANJE DIZAJNERSKOG RAZMIŠLJANJA KROZ PET FAZA

Sloj 02 — Moduli

DIGITALNE VJEŠTINE • PROTOTIPIRANJE • KRUŽNO GOSPODARSTVO • MATERIJALI

Sloj 03 — Aplikacija

SVAKODNEVNA, MJERLJIVA PRAKSA S AI MENTOROM

Radionica doseže prostoriju; platforma doseže državu. Fizički FabLab ostaje srce metode — mjesto gdje ruke dodiruju strojeve — ali aplikacija uklanja ograničenje geografije. Škola na otoku bez makerskog prostora, ministarski tim između sastanaka, skupina iz zajednice koja se sastaje jednom tjedno: svi prakticiraju isto putovanje, mjereno na isti način.

Budući da se napredak prati po fazi i po timu, platforma stvara i nešto što radionice same ne mogu: usporediv dokaz učenja kroz kontekste, škole i regije — vrstu podataka koja „vjerujemo da ovo funkcionira“ pretvara u dokaz o tome što se promijenilo, gdje i za koga. Obrazovni, razredni i organizacijski način rada privatnošću su sigurni po dizajnu, natječući se agregatima umjesto izlaganja pojedinaca.

OD NAJMLAĐIH DO MINISTARSTVA

Od najmlađeg učenika do ministarske radne skupine, ista metoda gradi istu stvar: samopouzdanje da se suočiš s nepoznatim problemom i osmisliš put kroz njega.

Napušteni prostori kao društveni zahtjev

Diljem Hrvatske i šireg Mediterana stotine javnih zgrada stoje napuštene — škole, bolnice, tvornice, društveni domovi. Obično se tretiraju kao teret održavanja. Mi ih čitamo drukčije: kao latentnu mrežu prostora koji, reaktivirani, mogu ugostiti upravo onu vrstu otvorene, praktične, međugeneracijske inovacije koja ponovno uravnotežuje kontinent.

Iza svakog napuštenog prostora stoji zajednica s manje poslova, s manje razloga da mladi ostanu i s nižom kvalitetom života. Pretvaranje takva prostora u djelatno inovacijsko čvorište nije projekt obnove — to je odgovor na siromaštvo i depopulaciju.

Zgrada je baština; sadržaj je budućnost. Svaki prostor provodi isti pristup — obrazovni program koji gradi kreativno samopouzdanje, praktičan pristup fabrikaciji i digitalnim alatima te otvoren poziv preko svih dobi i podrijetla. Ono što raspršene lokacije čini jednim doprinosom jest ta zajednička metoda: model dokazan u jednom selu može djelovati na otoku, u gradskoj četvrti, preko cijelog morskog bazena.

Ovdje se narativ okreće. Ljude može osnažiti i sama akademija — ali bez mjesta sposobnost se nema gdje umnožavati. U udaljenim i ruralnim kontekstima tržište to mjesto nikada neće osigurati; ono mora biti dio društvene obveze. Pristup je, po duhu, argument Novog europskog Bauhausa: napuštena modernistička bolnica ili stogodišnja seoska škola nose kulturno pamćenje koje nijedan novosagrađeni inovacijski park ne može oponašati — a njihovo reaktiviranje signalizira zajednici da njezina prošlost ima mjesto u njezinoj budućnosti.

1 od 4

LOKACIJE VEĆ PREOBRAŽENE I U
POGONU

100 ha

NAJVEĆA LOKACIJA — BIVŠA
TVORNICA, ZAGREB

30 god.

NAJDULJA NAPUŠTENOST — BOLNICA
KRVAVICA

NA SLJEDEĆOJ STRANICI

Četiri napuštene javne lokacije koje reaktiviramo, zajedno tvoreći spektar od velikoga grada do udaljenog mediteranskog ruba. Jedna je već dovršena.

To već činimo

Ovo nije prijedlog u apstraktnom. Diljem Hrvatske reaktiviramo četiri napuštene javne lokacije — tvornicu od 100 hektara, otočni centar za mlade, seosku školu i modernističku bolnicu. Jedna je već dovršena.

01 • URBANA RAZINA

PREDLOŽENO

Sljeme — Fab City HUB

Zagreb · Sesvete · bivša mesna industrija · 100 ha · napušteno 20 god. Sesvete (~100.000 stanovnika) bile bi treći najveći grad Hrvatske, a nemaju pravo središte. Kompleks u vlasništvu Grada postaje produktivno četvrtno središte — makersko i inovacijsko čvorište, glazbena škola, likovni depo. S Gradom Zagrebom · CENTRINNO · proGReg.

02 • UDALJENO / OTOK

U BRUXELLESU 2019./2022.

Adriatic GreenLab — Prvić Luka

Vodice · Šibenik · bivši centar za mlade i astronomiju · napušteno 10 god. Bivši otočni centar za mlade postaje živi laboratorij za održiv, cjelogodišnji otočni život i obrat depopulacije — očuvanje vode, izolirani energetski sustavi, kružna upotreba morskog otpada. S Gradom Vodicama.

03 • DOKAZ KONCEPTA

GOTOVO 2025./26.

Grobnik — Centar za kreativnost

Čavle · Primorje · bivša škola → društveni centar. Naša prva dovršena preobrazba: neiskorištena seoska škola sada je centar za kreativnost i promicanje znanosti — replikabilan model koji privlači posjetitelje povijesnim utverdama i stvara potražnju za lokalnom revitalizacijom. Dokaz da metoda isporučuje, na vrijeme, s malom općinom.

04 • MEDITERANSKA RAZINA

PREDLOŽENO / ZAPOČETO 2026.

Krvavica — Europski laboratorij za baštinu

Makarska · Dalmacija · bivša dječja bolnica · napušteno 30 god. Arhitektonski značajna modernistička bolnica postaje europski centar za učenje o pretvorbi baštine u inovaciju — usidruje mrežu Mediterranean Makers za cijeli bazen. S Gradom Makarskom.

JEDNA METODA KROZ SPEKTAR

Zajedno četiri lokacije tvore djelatni spektar — gradska četvrt, udaljeni otok, selo, mediteranska obala — svaka provodi istu metodu: obrazovni program koji gradi kreativno samopouzdanje, praktičan pristup alatima i otvoren poziv preko svih dobi i podrijetla.

Od otoka do cijelog bazena

Adriatic GreenLab je mjesto gdje se naša teza o ruralnom i udaljenom testira najoštrije — na otoku. Ujedno je sidro iz kojeg se model širi izvan hrvatske obale: kroz Mediterranean Makers Initiative Mediteran ne vidimo kao crtu razdvajanja, nego kao zajednički prostor za inovaciju i kreativnu proizvodnju.

Hrvatska ima oko 1.000 otoka; prije stoljeća bilo ih je naseljeno 100, danas manje od 50. Adriatic GreenLab izravno odgovara na tu putanju: živi laboratorij za udaljena područja koji testira održiv cjelogodišnji otočni život i obrat depopulacije — očuvanje vode, izolirane energetske sustave, mikromreže kišnice i kružnu upotrebu morskog otpada. Prvi put pilotiran na otoku Biševu 2019., inicijativa je usidrena u bivšem centru za mlade i astronomiju u Prvić Luci i dvaput je predstavljena europskim institucijama u Bruxellesu.

Ono što s otoka putuje u bazen nije tip zgrade, nego logika: živi laboratoriji ugođeni svojemu teritoriju. Otočni laboratorij radi na vodi, energetskej autonomiji i morskom otpadu; nizinski na pametnoj poljoprivredi i biomaterijalima iz poljoprivrednog otpada; planinski na održivom šumarstvu, digitalnoj fabrikaciji u drvu i povezanosti na daljinu. Ne laboratoriji opće namjene, nego ciljana čvorišta otpornosti — svako centar civilne zaštite u krizama i društveni centar u miru, gdje su lokalna proizvodna sposobnost, kultura popravka i obučeni ljudi već na mjestu kada stigne oluja, požar ili prekid opskrbe.

VREMENSKA CRTA ADRIATIC GREENLABA

Pilot na otoku Biševu

2019. • PRVA PRAKSA ŽIVOG LABORATORIJA

Predstavljeno europskim institucijama, Bruxelles

2019. I 2022.

Adriatic GreenLab — nacionalna inicijativa

NOSITELJ • OD 2020. • AGL.FABLAB.HR

Pakt za Mediteran, Barcelona

STUDENI 2025. • ODGOVOR CIVILNOGA DRUŠTVA

Mediterranean Makers Initiative

ŠIRENJE NA CIJELI BAZEN • 2026. →

~1.000

HRVATSKIH OTOKA

< 50

DANAS JOŠ NASELJENIH — PRIJE
STOLJEĆA 100

2x

PREDSTAVLJENO U BRUXELLESU •
2019. / 2022.

TRI STUPA VRIJEDNOSTI

Zajednica i otpornost — uključivo, međugeneracijski, borba protiv usamljenosti udaljenih mjesta. Otvorenost i dijeljenje — rješenje dokazano na hrvatskom otoku istog trena dopire do sela u Egiptu. Održivost i autonomija — popravak, ponovna upotreba i lokalna proizvodnja umjesto globalne potrošnje.

ADRIATIC
GREENLAB

Makerska mreža diljem Mediterana

Povezani i umreženi kroz partnerstvo VULCA, usidreni u Adriatic GreenLabu, s obrazovnom praksom koju isporučuje DFA.

12

ZEMALJA U MREŽI

20+

MAKERSKIH ČVORIŠTA

6

ČLANSTAVA U MREŽAMA

PARTNERSTVO VULCA • DVANAEST ZEMALJA

Portugal

Španjolska

Francuska

Italija

Slovenija

Hrvatska

Bosna i Herc.

Albanija

Grčka

Malta

Turska

Egipat

ČLANSTVA U MREŽAMA KROZ VRIJEME

Fab Lab Network

ČLAN • MEĐUNARODNO • OD 2014.

VULCA — mobilnost i rezidencije

ČLAN • MEĐUNARODNO • OD 2017.

Fab City

ČLAN • MEĐUNARODNO • OD 2018.

Adriatic GreenLab

NOSITELJ • NACIONALNA INICIJATIVA • OD 2020.

SCOPE — „STEM kao pokretač društva“

OSNIVAČ I NOSITELJ • NACIONALNA MREŽA • OD 2022.

MyMachine Hrvatska

ČLAN • NACIONALNO • OD 2023.

Global Innovators Gathering

ČLAN • MEĐUNARODNO • OD 2026.

KLJUČNI PARTNERI

Međunarodni: Fab Lab Barcelona · Fab City Global Initiative · VULCA Network · Fab Foundation · Happylab Wien · StrojLab, Sveučilište tehnologije u Brnu · MyMachine Global.

Nacionalni: Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu · Institut Ruđer Bošković · Grad Zagreb · Krapinsko-zagorska županija · Centar tehničke kulture Rijeka · Udruga otoka, Prvić · Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.

Mreža nije popis logotipa — ona je mehanizam isporuke: rješenje dokazano u jednom čvoru putuje do svih ostalih.

MEDITERANSKI MAKERSKI MANIFEST • DESET NAČELA

Uključiv

Participativan

Distribuiran

Otporan

Usmjeren na čovjeka

Međugeneracijski

Snalažljiv

Održiv

Kreativan

Otvoren

MEDITERAN JE NAŠ ZAJEDNIČKI PROSTOR • ZAGREB, 4. PROSINCA 2025.

Manifest — koji je pokrenuo FabLab Zagreb, a podupire ga Adriatic GreenLab — Mediteran postavlja kao kulturni i zemljopisni most između Europe i Afrike te poziva makere, laboratorije, odgojitelje, općine, otoke i ruralne zajednice da oblikuju inicijativu kroz otvoreni proces zajedničkog dizajna. Prva iskra, a ne konačna struktura: oblikujemo njezinu budućnost — zajedno.

Europski centar za inovaciju vođenu baštinom

Na Krvavici predlažemo da četvrtu lokaciju odvedemo korak dalje: europski centar za inovaciju vođenu baštinom — radni naziv REWEAVE — usidren u napuštenom modernističkom dječjem lječilištu na makarskoj obali i predložen Vladi Republike Hrvatske kao nacionalni doprinos preobrazbi Europe. Ponovno tkanje baštine, zajednice i inovacije.

IZGRAĐEN NA TRI DOKAZANA KORPUSA RADA

CENTRINNO

Obzor 2020 — isporučili smo zagrebački pilot u napuštenoj tvornici u Sesvetama, jedan od devet europskih pilota uz Amsterdam, Barcelonu, Milano, Pariz, Kopenhagen, Ženevu, Tallinn i Blönduós.

ADRIATIC GREENLAB

Praksa živog laboratorija za udaljene zajednice — pilotirana na Biševu 2019., usidrena u Prvić Luci, dvaput predstavljena u Bruxellesu.

MEDITERRANEAN MAKERS

Širenje makerske kulture i modela participativne inovacije diljem mediteranskog bazena, usklađeno s Paktom za Mediteran.

ČETIRI STUPA CENTRA

01

Istraživanje

Preobrazba baštine u inovaciju kao disciplina — sustavni dizajn, transformativni dizajn i baza dokaza koja pretvorbe čini replikabilnima.

02

Kreativno čvorište

Proizvodnja, rezidencije i suradnja umjetnosti i znanosti u zgradi čija je arhitektura sama po sebi prvi izložak.

03

Obrazovanje — europski studijski program

Osposobljavanje vođa preobrazbe: ljudi koji prepoznaju potencijal lokacije, mapiraju njezine dionike, grade lokalni ekosustav i nose metodologiju — osobito za manje povlaštene zajednice: otočne, ruralne, napuštene.

04

Europska mreža

Replikacija na baštinskim lokalitetima diljem bazena — svaka pretvorena škola, tvornica i bolnica postaje čvor koji uči sljedeći.

NE NOVA VERTIKALA — INSTITUCIONALNI KROV

Centar je okvir koji modelu preobrazbe baštine u inovaciju, dokazanom u Hrvatskoj, omogućuje da putuje Europom. Predložen Vladi Republike Hrvatske kao nacionalni doprinos preobrazbi Europe i pripremljen s Gradom Makarskom za europske natječajne prilike 2026. u kulturi, baštini i Novom europskom Bauhausu.

Prepoznati • povjeriti • provjeriti

Ako pristup tehnologiji smanjuje nejednakost — a dokazi upućuju na to da je tako — onda se osiguravanje tog pristupa ne može prepustiti tržištu ni pojedinačnoj inicijativi. Ono traži namjernu javnu obvezu, izraženu u tri poteza.

01 Prepoznati

Makerske prostore i pristup tehnologiji tretirati kao društvenu infrastrukturu — jednako temeljnu kao javne škole i knjižnice — u duhu Novog europskog Bauhaua: održivo, uključivo i lijepo. Pristup kao zajednička europska infrastruktura.

02 Povjeriti

Periferne zajednice i lokalne aktere prepoznati kao doprinositelje, a ne primatelje. Otpornost graditi iz lokalnog kapaciteta umjesto da se uvozi iz središta — financiranjem koje doseže mjesta i stanovništvo danas najslabije opsluženo. Povjerenje u lokalne aktere, izgrađeno odozdo.

03 Provjeriti — s odgovornošću

Odgovoriti na pošteno pitanje koje postavlja svaki donositelj odluka — „ako damo povjerenje i sredstva, kako znamo da je opravdano?” — ne kontrolom odozgo, nego odgovornošću izgrađenom unutar samog sektora.

Ista logika koja je izgradila javne škole i javne knjižnice mora se sada proširiti na alate digitalnog doba. Demokratski pristup tehnologiji uvjet je kohezije — a ne nagrada za nju.

EUROPSKE VRIJEDNOSTI KOJE OVAJ RAD PROMIČE – I ČINI ZAJAMČENIMA

Ljudsko dostojanstvo • jednakost • solidarnost

ČL. 2 UEU – U PRAKSI KAO OTVOREN, BEZUVJETAN PRISTUP

Obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje

EUROPSKI STUP SOCIJALNIH PRAVA • NAČELO 1

Pristup osnovnim uslugama

ESSP • NAČELO 20 – PROŠIRENO NA ALATE DIGITALNOG DOBA

Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija

ČL. 174 UFEU – PERIFERIJA KAO DOPRINOSITELJ

Promiče se kroz svaku radionicu i reaktivirani prostor; jamči se kada politika pristup čini trajnim izvan projektnih ciklusa — i provjerljivo je kroz odgovornost izgrađenu iznutra.

ŠTO TO ZNAČI U PRAKSI • 2028.–2034.

Za sljedeći višegodišnji financijski okvir (VFO) to se prevodi u konkretne odluke o oblikovanju: mehanizme financiranja koji dopiru do organizacija i teritorija najslabije opsluženih postojećim programima; priznanje makerskih prostora unutar kategorija ulaganja u društvenu infrastrukturu, a ne isključivo u linijama za inovaciju ili kulturu; potporu distribuiranim modelima obrazovanja koji vrednuju neformalne vještine; te pravila trajnosti koja reaktiviranim baštinskim prostorima omogućuju planiranje u desetljećima, a ne u projektnim ciklusima. Ništa od toga ne traži nove instrumente — samo namjernu upotrebu postojećih.

Djelotvoran odgovor na nalaz Europskog revizorskog suda

Europski revizorski sud utvrdio je u Posebnom izvješću 11/2025 da, unatoč napretku, pregled sredstava EU-a dodijeljenih nevladinim organizacijama ostaje nepouzdan. Većina odgovora ide odozgo prema dolje: više kontrole, više izvještavanja. Predlažemo dopunski odgovor — i već smo ga izgradili i pilotirali.

KONTROLA

Polazi od provjere i nepovjerenja. Provodi se izvana, odozgo.

SAMOVREDNOVANJE

Polazi od povjerenja i vlasništva nad podacima. Gradi se iznutra, odozdo.

Organizacije dobrovoljno bilježe svoj rad — svaku aktivnost potkrijepljenu dokazima — a javni profil, godišnje izvješće i usporediv indeks učinka nastaju automatski. Ako svaka organizacija drži strukturiran, dokazima potkrijepljen i usporediv zapis, pregled postaje pouzdan jer je sektor stvorio vjerodostojan trag, a ne zato što ga je netko izvana revidirao. To izravno podupire smjer okvira uspješnosti iz Mišljenja 10/2026: mjeriti učinak, a ne samo potrošnju.

Petlja se zatvara ondje gdje je i počela. Praksa na terenu proizvodi dokaze; dokazi oblikuju politiku i dizajn financiranja; politika se vraća u kurikule i osposobljavanje koji stvaraju novu praksu. Dokaz → politika → kurikul — neprekidan krug, s platformom za samovrednovanje kao mjernim instrumentom. To je u skladu s našom vlastitom tezom: tražimo od donositelja odluka da vjeruju lokalnim akterima, i to povjerenje činimo odgovornim i provjerljivim.

484

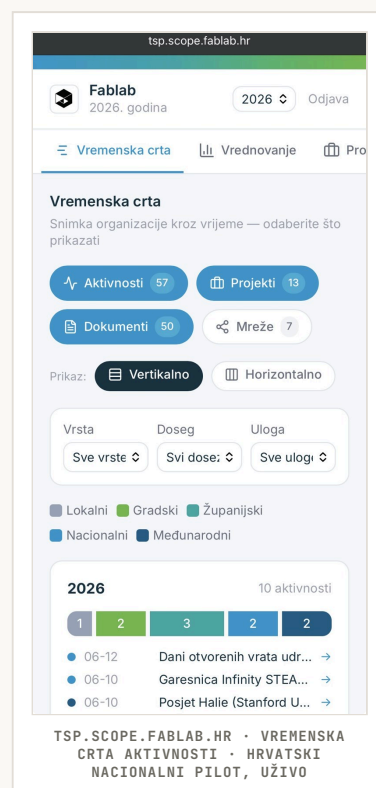
KUMULATIVNI INDEKS
UČINKA • PILOTIRAN NA
FABLABU

100%

ZRELOST DOKUMENTACIJE
• ZRELO / VODEĆE

→ 50+

PUT DO RAZMJERA •
SCOPE (12) → STEM
MREŽA → SEKTOR

DOKAZ → POLITIKA → KURIKUL

Neprekidna petlja: ono što zajednice prakticiraju postaje dokaz, dokaz postaje politika, a politika se vraća kao kurikul i novi kapacitet na terenu.

Gdje se naše aktivnosti susreću s pokazateljima novoga proračuna

Mapiranje rada FabLaba na intervencijska polja iz COM(2025) 545, Annex I

Sljedeći VFO zamjenjuje 5.000+ programskih pokazatelja jednim horizontalnim okvirom. Svako intervencijsko polje nosi četiri koeficijenta potrošnje — CCM, CCA, ENV, SOC — uz unaprijed definirane pokazatelje ostvarenja i rezultata. Aktivnost FabLaba koncentrira se u poljima ponderiranim SOC 100%, a DFA aplikacija proizvodi dokaze na razini rezultata koje okvir traži.

PEOPLE · SPOSOBNOST

INTERVENCIJSKO POLJE	KOEFICIJENT	POKAZATELJ OSTVARENJA → REZULTATA	NAŠA AKTIVNOST / DOKAZ
#127 Osnovne vještine	SOC 100	sudionici → stječu kvalifikaciju ili samoprocijenjeno poboljšanje vještina (po spolu)	DFA kurikulum + aplikacija; STE[A]M tjedni
#129 Osnovne digitalne vještine	SOC 100	→ sudionici koji dosežu osnovnu razinu digitalnih vještina (ESTAT DSI)	DFA modul: digitalne vještine
#128 Napredne digitalne vještine	SOC 100	→ kvalifikacija / samoprocijenjeno poboljšanje vještina	Fabrikacija, prototipiranje i dizajn
#130 Zelene vještine	CCM 100 SOC 100	→ kvalifikacija / poboljšanje vještina (jedino polje vještina koje nosi i klimatski koeficijent)	DFA moduli: kružno gospodarstvo, novi materijali
#134 Obrazovanje odraslih	SOC 100	sudionici uklj. STEM, kurikule, opremu → kvalifikacija / poboljšanje vještina	DFA Community / Org ; stariji i ruralni polaznici
#120 Mobilnost u učenju (neformalno i mladi)	SOC 100	→ sudionici koji smatraju da su povećali svoje ključne kompetencije	DFA aplikacija — izmjereno kreativno samopouzdanje
#136 Neformalno i informalno obrazovanje (mladi)	SOC 100	→ sudionici izvještavaju o povećanim ključnim kompetencijama	DFA Class i Community
#116-133-133 Pristup i doškoloвање / prekvalifikacija — invaliditet, marginalizirani	SOC 100	sudionici po spolu i dobi; sudionici u obrazovanju/osposobljavanju	Naša definicija manje povlaštenih : sposobnost, marginalizirani, izolirani
#87 Kreativne, kulturne i umjetničke aktivnosti	SOC 40	→ umjetnici / kulturni djelatnici koji su stekli nove vještine ili kompetencije	HERITAGE-01 — smjer umjetničke inteligencije

PLACES · INFRASTRUKTURA

INTERVENCIJSKO POLJE	KOEFICIJENT	POKAZATELJ OSTVARENJA → REZULTATA	NAŠA AKTIVNOST / DOKAZ
#88 Fizička regeneracija javnih prostora	core	stvoren ili obnovljen otvoreni prostor (m²) → broj godišnjih korisnika	Sljeme · Prvić · Grobnik (polazna vrijednost) · Krvavica
#93 Usluge kulturne baštine i turizma	SOC 40	lokaliteti + aktivnosti izgradnje kapaciteta i vještina → posjetitelji, partnerstva među lokalitetima	Krvavica — Europski laboratorij za baštinu
#266 Sanacija industrijskih lokaliteta	ENV 100	km² sanirane površine	Sljeme — bivša tvornica od 100 ha
#208-219 Obnova obrazovnih / društvenih zgrada	CCM CCA SOC 40	m² obnovljeno; godišnji korisnici (po spolu)	Reaktivacija zgrada na sve četiri lokacije

POLICY I MEĐUSEKTORSKO · KLIMA · OKOLIŠ · DIGITALNO

INTERVENCIJSKO POLJE	KOEFICIJENT	POKAZATELJ OSTVARENJA → REZULTATA	NAŠA AKTIVNOST / DOKAZ
#257 Usluge kružnog gospodarstva (popravak, ponovna upotreba)	CCM 100 ENV 100 SOC 40	broj proizvoda podržanih uslugama popravka / ponovne upotrebe	REWEAVE · Right-to-Repair · kružna upotreba morskog otpada
#293 Sanacija onečišćenja voda	ENV 100	smanjenje onečišćivača (tona/god.) — uklj. plastiku	RIPPLE — morska plastika (Obzor Europa, odobreno)
#98 Umjetna inteligencija, podaci i robotika	—	veličina radne snage spremne za umjetnu inteligenciju	DFA aplikacija — AI mentor koji vodi svakodnevnu praksu

Kako čitati koeficijente. Svako je polje označeno udjelom kojim doprinosi horizontalnim ciljevima proračuna: SOC socijalno · CCM ublažavanje klimatskih promjena · CCA prilagodba klimi · ENV okoliš. Polje sa SOC 100 u cijelosti se broji u socijalnu dimenziju potrošnje. Polja označavaju rashode ponajprije u okviru podijeljenog upravljanja (nacionalni i regionalni partnerski planovi); Obzor Europa zadržava vlastite programske pokazatelje, no logika intervencijskih polja zajednički je jezik proračuna. (Izvor: COM(2025) 545 final, Annex I — intervencijska polja i pokazatelji.)

...i ciljevi koje je svijet već postavio

Intervencijska polja s prethodne stranice jesu kako će sljedeći proračun EU-a brojiti; ciljevi održivog razvoja jesu zašto. Rad nije usklađen s ciljevima naknadno — izazovi kojima se sudionici bave izravno su izvedeni iz njih. Svaki stup unapređuje zaseban skup ciljeva:

PEOPLE → SDG 4 I 10

Obrazovanje i jednakost

Kvalitetno obrazovanje i smanjene nejednakosti — kreativno samopouzdanje i pristup za one najudaljenije od njega.

PLACES → SDG 11 I 8

Zajednice i rad

Održive zajednice i dostojanstven rad — reaktivirana baština kao lokalna ekonomska i društvena infrastruktura.

POLICY → SDG 17 I 9

Partnerstva i infrastruktura

Partnerstva i otporna infrastruktura — pristup tehnologiji kao zajednička, odgovorna javna infrastruktura.

■ ŠEST CILJEVA, ŠEST ZADAĆA, ŠEST STVARI KOJE VEĆ MOŽEMO POKAZATI

CILJ	UN-OVA ZADAĆA KOJOM SE BAVIMO	NAŠ DANAŠNJI POKAZATELJ
SDG 4 • Kvalitetno obrazovanje	4.4 — vještine za zapošljavanje, dostojanstvene poslove i poduzetništvo	30.000+ djece, 850+ nastavnika; aplikacija prati napredak po fazi i timu
SDG 10 • Smanjene nejednakosti	10.2 — socijalna i ekonomska uključenost svih, bez obzira na dob, invaliditet ili lokaciju	Namjerna prednost za otoke, ruralno, udaljeno ; međugeneracijski programi
SDG 11 • Održive zajednice	11.4 — zaštita i očuvanje kulturne baštine	4 baštinska lokaliteta u reaktivaciji; Grobnik isporučen 2025./26.
SDG 8 • Dostojanstven rad	8.3 — politike koje podupiru otvaranje radnih mjesta, kreativnost i inovaciju	Lokalna potražnja stvorena oko reaktiviranih lokacija; poduzetnici prototipiraju prije nego riskiraju ušteđevinu
SDG 9 • Industrija i infrastruktura	9.b / 9.c — razvoj domaće tehnologije; pristup tehnologiji	Otvoren pristup fabrikaciji; distribuirana akademija koja uklanja ograničenje geografije
SDG 17 • Partnerstva	17.17 — djelotvorna partnerstva javnog sektora i civilnoga društva	15 financiranih projekata; indeks samovrednovanja pilotiran (484 , 100% zrelosti dok.)

Kroz same izazove sudionici dodatno rade na **SDG 6** (voda), **SDG 7** (energija), **SDG 12** (kružno gospodarstvo), **SDG 13** (klima) i **SDG 14** (morski otpad) — radnim temama otočnih, gradskih i planinskih laboratorija. People unapređuje SDG 4 i 10 • Places SDG 11 i 8 • Policy SDG 17 i 9.

Kako jedna organizacija vjerodostojno pokriva taj raspon? Ne vodeći jedan program po cilju, nego usidranjem svake aktivnosti u stvaran izazov. Sudionik DFA-a koji na otoku osmišljava prikupljanje kišnice istodobno radi na SDG 6 i SDG 11; razred koji prototipira iz morskog otpada dotiče SDG 12 i 14; reaktivirana seoska škola isporučuje SDG 4, 8 i 11 u jednoj zgradi. Ciljevi nisu izvještajne kategorije dodane naknadno — oni su sirovina metode.

A budući da platforma za samovrednovanje bilježi svaku aktivnost s dokazima, pokrivenost se ne tvrdi nego pokazuje: svaka radionica, prostor i partnerstvo nose dokumentiran trag koji se istodobno preslikava na intervencijska polja EU-a nasuprot i UN-ove ciljeve iznad — jedan zapis, dva okvira, bez dodatnog izvještajnog opterećenja za organizaciju koja radi posao.

CRVENA NIT — ODGOVORNOST IZNUTRA

Dvije stvari čine ovo našim najjačim adutom. **Prvo, većina onoga što radimo ponderirana je sa SOC 100%** — svaki euro koji pomognemo isporučiti u cijelosti se broji u socijalnu dimenziju, dok Zelene vještine (#130) i kružno gospodarstvo (#257) dodaju klimatsku i okolišnu težinu. Dotičemo socijalno i zeleno, ne samo jedno.

Drugo, pokazatelji rezultata su samoprocijenjeni — upravo slabost koju je istaknuo Europski revizorski sud (mjerjenje dojma, a ne postignuća). DFA aplikacija te iste kompetencije mjeri strukturno, po fazi i po timu, usporedivo kroz škole i regije. Ona „samoprocijenjeno poboljšanje vještina“ pretvara u **provjerljiv dokaz** — odgovor odgovornosti iznutra na Mišljenje 10/2026 Europskog revizorskog suda: mjeriti učinak, a ne samo potrošnju.

Godine stvaranja učinka

Europski i nacionalni projekti isporučeni od osnutka 1. ožujka 2013. — ne plan u apstraktnom, nego zapis dug desetljeće.

ODABRANI EUROPSKI I MEĐUNARODNI PROJEKTI

MAKE-IT	2015.-16. • OBZOR 2020
FabLabNet	2016.-19. • INTERREG CE
DO IT Europe	2017.-20. • OBZOR 2020
21st Century Students	2020.-22. • ERASMUS+
CENTRINNO	2020.-24. • OBZOR 2020
Open Minds	2021.-23. • ERASMUS+
DiSTT	2024.-26. • INTERREG CE
RIPPLE	2026.-30. • OBZOR EUROPA

NACIONALNI PROJEKTI I SUSTAVNA PODRŠKA

SCOPE — „STEM kao pokretač društva“	2020.-23. • ESF
RCK Slavonika 5.1	2019.-23. • ESF
STEMerica	2021.-23. • ESF
BIOPLANet	2021.-23. • ERASMUS+
Tematska sustavna podrška	2024.-28. • NZRCD
STEMerica moves on	2025.-28. • ESF

ZAŠTO IH NAVODIMO

Ovi projekti više su od dokaza. Svaki je konzorcij bio i učionica: kroz rad koji je financirala i sufinancirala Europska unija učili smo od partnera diljem Europe, usvajali metode koje smo poslije prilagodili vlastitim kontekstima i gradili mreže i vjerodostojnost na kojima ovaj dokument počiva. Iskustvo skupljeno kroz sve njih ono je što FabLab osnažuje da uopće ponudi ovaj prijedlog — Europa je uložila u našu sposobnost, a ove su stranice taj ulog koji se vraća kao doprinos.

I NA TERENU, SVAKE GODINE

Maker Faire Zagreb (~11.000 posjetitelja na prvom izdanju 2019.), European Makers Week, STE[A]M tjedni diljem hrvatskih gradova, PopUp FabLab od zagrebačkog Design Districta do Zadra, IoT Festival, Right-to-Repair događanja — neprekidna javna prisutnost koja alate i metodu drži vidljivima daleko izvan bilo koje pojedinačne potpore.

Ne samo kupujte budućnost — pomozite je stvoriti

People · Places · Policy nudi se kao doprinos, a ne zahtjev. Rado bismo ga razvijali s europskim partnerima, institucijama i regijama koji vide istu mogućnost — da europska renesansa može početi na svojim rubovima.

- Donositeljima politika**
Prepoznajte makerske prostore kao ključnu javnu infrastrukturu — poput knjižnica ili škola — i podržite distribuiranu akademiju koja vrednuje vještine buduće radne snage.
- Odgojiteljima i nastavnicima**
Partnerirajte s nama. Izađite iz predavaonica u žive laboratorije gdje se praktična inovacija zaista događa.
- Građanima**
Pridružite nam se. Ne samo kupujte budućnost; pomozite je stvoriti.

KAKO PARTNERSTVO MOŽE IZGLEDATI

PILOTIRAJTE S NAMA Donesite DFA metodu u školsku mrežu, regiju ili instituciju — mjerljivo od prvoga dana.	OTVORITE PROSTOR Pronađite napuštenu javnu zgradu; mi donosimo metodu, mrežu i dokaz koncepta.	OBLIKUJTE OKVIR Radite s nama na priznavanju pristupa tehnologiji kao društvene infrastrukture u razdoblju 2028.–2034.
--	--	--

ŠTO DONOSIMO ZA STOL

Metodu	DIZAJNERSKO RAZMIŠLJANJE, UVJEŽBAVANO SVAKODNEVNO · DFA KURIKUL, MODULI, APLIKACIJA
Dokaz	GROBNIK ISPORUČEN 2025./26. · 15 FINANCIRANIH PROJEKATA OD 2013.
Mrežu	12 ZEMALJA · 20+ ČVORIŠTA · VULCA · FAB CITY · FAB FOUNDATION
Instrument odgovornosti	PLATFORMA ZA SAMOVREDNOVANJE · PILOTIRANA, SPREMNA ZA RAZMJER

MEDITERAN JE NAŠ DOM

Izgradimo to zajedno — pristup alatima budućnosti zajednička je infrastruktura koju svaka zajednica zaslužuje.

Bilješke

Hrvatski doprinos europskoj renesansi

Izgradnja lokalnih ekosustava koji ponovno uravnotežuju Europu — People, Places, Policy.

BORBA PROTIV DIGITALNOG SIROMAŠTVA

SMANJENE NEJEDNAKOSTI

LJUDSKO DOSTOJANSTVO · ČL. 2 UEU

CJELOŽIVOTNO UČENJE · ESSP 1

OSNOVNE USLUGE · ESSP 20

TERITORIJALNA KOHEZIJA · ČL. 174

NOVI EUROPSKI BAUHAUS

ODGOVORNOST IZNUTRA

ADRESA

Ilica 69, 10000 Zagreb
Hrvatska

KONTAKT

Roberto Vdović
info@fablab.hr · +385 1 375 5436

NA INTERNETU

www.fablab.hr
tsp.scope.fablab.hr

